

Klassiska noveller Nr 41

S. A. Duse:

Mördaren

Klassiska noveller 41.

S. A. Duse – Mördaren.

Återutgivning av text från 1920

av S. A. Duse

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-546-7

Copyright © 2020 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

Änkan Eulalia är på semester på en badort och på bara några dagar gör hon sig ovän med många av de övriga turisterna.

Då får hon höra att en av de andra gästerna är en mördare.

I början av 1900-talet var noveller och följetonger en viktig del av innehållet i svenska dagstidningar.

I vår serie "Klassiska noveller" kan du läsa många av de här historiskt viktiga berättelserna.

En av de flitigaste svenska författarna under 1910- och 1920-talen var yrkesmilitären Samuel August Duse (1873–1933).

Han skrev 100-tals tidningstexter om bland annat krig, nyhetshändelser och romantik. Men han var framför allt känd för sina deckare om mästardetektiven Leo Carrington.

Den här texten publicerades ursprungligen i augusti år 1920 i tidningen "Svea" med titeln "Mördaren. En historia".

S. A. Duse: Mördaren

*Den här texten publicerades ursprungligen i augusti år 1920 i tidningen "Svea" med titeln "Mördaren. En historia".
Författare till texten är S. A. Duse (1873–1933).*

Ankefru Eulalia Plom var hvad man kallar ett ganska nyfiket fruntimmer. Hon kunde aldrig få veta nog om hvad som händt, hände eller skulle komma att hända dem som intresserade henne. Och olyckan ville att nästan allt omkring henne väckte hennes intresse, i synnerhet det som rörde hennes medmänniskors privata lif.

Hon hade inte varit mer än en vecka på den lilla badorten förrän alla andra badgäster kunde konstatera detta för dem själfva ganska obehagliga faktum. De fingo nämligen aldrig vara i fred för den något bedagade damen, som med sin ytterligt magra figur, sitt nervösa sätt, sin alltid frågande eller berättande tunga och sina efter nyheter hungrande ögon verkligen störde friden och trefnaden bland dem. Men om detta hade Eulalia Plom inte den ringaste aning.

Hennes uppfattning var nämligen inte fullt så snabb som hennes tunga och hennes blick inte så skarp som hennes alltid lyssnande öra. Därför märkte hon inte, att man helst undvek att träffa henne på tu

man hand, och att den som råkat ut för hennes närgångna frågor eller förtroliga meddelanden blef föremål för de andras medlidsamma axelryckning och deltagande småleende.

En förmiddag hade Eulalia Plom slagit sig ned på en soffa i badparken och hennes kritiska och forskande ögon betraktade lika nyfiket som alltid dem, som passerade förbi. En äldre herre som såg ut som en pensionerad militär var hennes enda sällskap på soffan, och hon var just i färd med att för sig själf gissa hans ålder, förmögenhetsförhållanden m. m., då en annan person på soffan midt emot började tilldra sig hennes odelade intresse.

Det var en man, nästan lika mager som hon själf. Han hade krithvitt hår, som stod i skarp kontrast till hans ännu icke åldrade ansikte. Pannan hade inte en rynka, men de mörka ögonen gånv intryck af ett djupt svårmod. Nu satt han där, stirrade mot marken och utan att ge akt på någonting omkring sig.

Redan några dagar förut hade hon iakttagit denna underliga man, där han som en enstöring vandrade i parken, genom skogen eller utefter hafsstranden. Men ingen, som hon frågat, hade kunnat ge henne den minsta upplysning om honom. Han var nykomling och bodde för sig själf i en stuga invid hafvet var allt hon fick veta.

Nu tog emellertid hennes nyfikenhet öfverhand. Utan att känna sin granne på soffan vände hon sig till honom med en ifrig fråga, om han visste hvem den hvithårige midt emot kunde vara. Den tilltalade lyfte artigt på hatten, och med ett ironiskt småleende svarade han, att det glädde honom obeskrifligt att kunna ge svar på en fråga, som så oförberedt ställdes till honom.

— Låt mig kalla den där mannen den hvithårige, sade han. — Hans verkliga namn kommer jag för ögonblicket inte ihåg. Ni kan-

ske har förvånat er öfver hans hvita hår till det för öfrigt ganska ungdomliga utseendet. Och detta hvita hår, det har verkligen sin egen historia. För några år sedan var han lika svarthårig som en spanjor, men på en enda natt bytte håret färg.

— Det är inte möjligt! inföll Eulalia Plom med ett tvifvel, som egentligen inte alls stod i samklang med den andlösa spänning hennes drag utvisade.

— Jo, jag försäkrar er, det skedde på en enda natt, den natten då hans hustru dog.

Änkefru Plom ryste. Och genom hennes hjärna flög den fromma tanken, att det var en guds lycka att inte hon blef hvithårig eller rent af flintskallig då salig Plom afsomnade.

— Jag fick veta det först i går, fortsatte berättaren, — då jag tog min vanliga aftonpromenad. Af en händelse kom jag i närheten af den lilla kyrkogården därborta, och det föll mig in att göra ett besök inom de dödas fristad. Från kyrkogårdens mörkaste hörn hörde jag då ett sakta stönande. Det lät hemskt i den tysta aftonen.

Efter någon tvekan gick jag närmare och då hörde jag en manlig röst tala till sig själf. Det var hjärtslitande utbrott, som tydde på bittraste ånger, det var ord om ödmjuk underkastelse och väntan på straff. Jag ville inte vara en osedd lyssnare till denne syndfulla, kanske brottsliga människa, som inför döden sökte lätta sitt hjärta. Därför vände jag den botfärdige ryggen och smög mig därifrån. Men jag hade inte tagit många steg, förrän jag hörde någon komma efter mig och kände ett grepp om min arm.

— Natten är snart inne, sade den hvithårige med skälfvande röst.
— Och i kväll vill hon inte lyssna till hvad jag säger.

— Hon, hvilken hon? frågade jag.

— Min Alma, min egen Alma! sade han, och jag såg hur spöklikt blekt hans ansikte var. — Jag törs inte stanna här längre, tillade han. — Följ med mig!

Det låg något af vidskeplig fruktan i hans röst, af rädsla för ensamheten, och därför följde jag honom. Under vägen öppnade han sitt hjärta för mig, och när vi kommo fram till hans stuga vid hafvet hade han talat om sitt lifs historia.

— Ni vet inte, att den ni nu följer är en mördare, sade han, en inför gud och människor förbannad. Alma var min hustru, älsklig och god som ingen annan. Men så kom sjukdomen och tog hennes kraft och ungdom. Hon låg där nästan lika hvit i ansiktet som lakanet.

Ni skulle ha sett, när de svåra anfallen kommo. Ni skulle ha sett och förstått hennes ohyggliga lidande då. Och ni skulle ha hört hennes böner att det snart måtte bli slut. Kanske hade ni då handlat som jag gjorde.

Men om ni varit hos Alma under hennes lugnare stunder, när en glimt af hopp trängde fram och hennes ögon längtade efter lifvet och lyckan. — Hvad hade ni gjort då? —

Det var en afton, då allt tycktes bli lugnt. Sköterskan, som vakat flera nätter, var dödstrött. Hon hade somnat på soffan inne i mitt rum. Jag satt hos Alma invid hufvudgården.

Hon sof så lugnt. Jag märkte knappast andedragen. Och det vaxbleka ansiktet tårt och härjat, liknade nästan en döds. Jag kände inom mig en märkvärdig frid, och jag somnade in, där jag satt.

Så väcktes jag plötsligt af att Alma fått ett anfall. Det var svårare än något föregående. Hon vred sig i de förskräckligaste plågor — jag ryser bara jag tänker på det. Hon hängde sig fast vid mig, när jag lutade mig öfver sängen, och med knappast hörbar röst bad hon mig göra

slut på hennes lidande.

— Hjälp mig du! hviskade hon. Du kan det. Revolvern ligger — i — din låda.

Då trodde jag mig förstå att jag hade en mission att fylla. En djävul hviskade till mig att Alma redan var dödsdömd, och att det var min plikt — trots mänsklig lag — att göra slutet lättare. Och jag gick efter revolvern och sköt henne rakt i hjärtat.

Men i det ögonblick jag skulle trycka af, såg jag i hennes ögon en vild skräck, och då skottet gick sträckte hon bedjande armarna mot mig, som om hon velat tigga för sitt lif. Tror ni att Alma i det ögonblicket ångrade sig och i stället ville lefva?

Jag kunde inte svara på hans fråga, och jag kände mig förresten inte hågad att midt i natten diskutera denna sak med en man som nyss erkänt att han tagit sin egen hustrus lif. Men hans hvita hår intresserade mig, och jag frågade om det var den natten som håret hvitnat.

Ja, svarade han. Jag måste ha svimmat strax efter det skottet gick — märkvärdigt nog hade knallen inte väckt någon — och när man på morgonen fann mig, var mitt hår alldeles hvitt.

— Det är en ganska märkvärdig historia, eller hur? Det är inte så underligt, att han ser dystert och nedtryckt ut.

Änkefru Eulalia Plom hade med vidöppen mun lyssnat till den hemska historien. Det var ju ohyggligt, att de skulle ha en mördare midt ibland sig! Hon ryste.

— Blef han inte — straffad? frågade hon darrande af nyfikenhet.

— Straffad?"

— Ja, för mordet. Han fick väl flera års straffarbete?

— Det vet jag inte, sade berättaren kort. Det får ni själf fråga ho-

nom om. Med dessa ord reste han sig och gick.

Fru Plom satt som på nålar. Hennes frågande blick sökte den hvithårige, som tagit fram en bok, i hvilken han läste.

— Bibeln, tänkte fru Plom. Det måste vara bibeln han läser, den botfärdige brottslingen. Men hur skulle hon få veta, om han blifvit dömd för mord, och till hvilket straff se'n?

Så kom en äldre dam och satte sig bredvid den hvithårige. Det var fru Stong, som fru Plom blifvit presenterad för dagen förut, och den hvithårige tycktes känna henne. De hälsade som gamla bekanta och växlade några ord.

Det klack till i Eulalia Plom, när hon såg detta. Här fanns ju en utväg. I nästa ögonblick hade hon gått öfver till andra soffan och slagit sig ned bredvid fru Stong.

— Säg mig, hviskade hon. Vet ni hur länge han där har suttit inne?

— Hva' i herrans namn säger ni? Fru Stong såg i häpenheten ut som ett stort frågetecken.

— Tyst! hviskade Eulalia Plom. Tala inte så högt. Ni vet väl, att han blifvit straffad för mord?

— Han? Hvem är det ni menar?

— Karlen, som sitter på andra sidan om er. Han blef ju hvithårig på en enda natt, sedan han tagit lifvet af sin hustru, Men jag skulle vilja veta —.

— O, du min skapare! utbrast fru Stong och slog ihop händerna. Människan måste vara galen. Hör du Adolf hvad hon säger om dig. Att du — har — mördat — din — din hustru. Fru Stong brast i gapskratt. Och att du skulle ha suttit inne! Nej det är för galet! Och hvad var det ni sa, om hans hår? Adolf har ju varit hvithårig i tio år. Han blef det efter en nervfeber.

Änkefru Eulalia Plom kände hur det började gå rundt i hennes hufvud. Och när den hvithåriga reste sig och med ett ironiskt leende presenterade sig som advokaten Stong, tyckte hon att hon ville sjunka genom jorden.

— Jag såg er nyss tala med major Gyllenring, sade han. Det är en gammal skämtare. Han ville väl drifva litet med er kan jag tro. Jag har aldrig varit gift. Det kan min syster intyga. Och mördare är jag inte heller, fastän jag ibland haft god lust att för alltid tysta skandalhungeriga skvallerkärningar.

Redan samma kväll reste änkefru Eulalia Plom till en annan badort.

Fakta: Författaren S. A. Duse

Namn: Samuel August Duse.

Född: 2 augusti 1873, Stockholm.

Död: 9 februari 1933, Stockholm.

Föräldrar: kammarjunkare Carl Patrik Teodard Duse och Anna Matilda Forssberg.

Engelskspråkiga deckare är fyllda av just... privatdeckare, medan svenska nästan bara har poliser i huvudrollerna.

Men när den första svenska deckarvågen började år 1913 så var det en privatdetektiv i huvudrollen: Leo Carrington. Denne driver en kombinerad advokat- och detektivbyrå, är en mästare i förklädnad, ekonomiskt oberoende och är så bra på att lösa brott att polisen ofta låter honom ta hand om svårlösta brottsutredningar.

Detektiven Carrington skapades av en av svensk kulturs mest spännande personligheter, Samuel August Duse.

Han började sin karriär inom militären och var yrkesofficer inom Svea artilleriregemente.

Men det var som äventyrare han första gången skapade rubriker. Han deltog i den svenska Antarktisexpeditionen 1901-1904 som me-

teorolog och kartograf. Han tillbringade en mycket tuff vinter i Hop-pets vik i Sydpolshavet, en av de svåraste som några forskare upplevt. Han skrev ner sina upplevelser i boken "Bland pingviner och sälar" vilket gjorde honom berömd i hela landet.

Under de följande åren skrev han flera pjäser men gled sakta men säkert över till berättelser om äventyr och brott. Ofta skrev han under pseudonymen Sam Sellén.

År 1913 publicerades hans första Leo Carrington-deckare, "Stilett-käppen", som blev en stor succé. Inspirationen till Leo Carrington är hämtad från Sherlock Holmes, något som inte minst märks i slutet av böckerna då deckaren presenterar alla ledtrådar och pekar ut en mördare.

Framgången gjorde att "S. A. Duse" på egen hand skapade den första svenska deckarvågen. I snabb följd kom böckerna "Det nattliga äventyret" (1914), "Spader kung" (1915), "Doktor Smirnos dagbok" (1917), "De fyra klöveressen" (1918), "Cobra-mysteriet" (1919), "Antisemiten" (1921), "Nattens gåta" (1922), "Leo Carringtons dubbelgångare" (1923), "Hemligheten" (1924), "Fallet Dagmar" (1925), "Skuggan" (1926), "Pistolskottet" (1928) och "Zuleikas hämnd" (1929).

Böckerna gavs ut i upplaga efter upplaga och spreds över hela världen med översättningar till ett dussintal språk.

Trots att han led av svåra smärtor efter skador under vintern vid Sydpolen var Duse flitig skribent, föreläsare och aktiv i olika sällskap. Han var också en uppmärksammad målare och skulptör.

Den svenske deckarförfattaren avled i februari 1933 och ligger begravd på Norra Begravningsplatsen i Stockholm.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se